

A group of colorful koi fish swimming in a dark tank. The fish are in various colors including white, orange, red, and black. They are swimming in different directions, some towards the camera and others away from it. The background is dark, making the fish stand out.

Vissen zijn om te stelen

En ze doen niet aan seks

De vis is een kostbaar dier, zo blijkt maar weer uit de vele voorvallen waarbij dieven en rovers het op vis hebben voorzien. Dan hebben we het niet over stropers (die technisch gezien ook vis stelen), maar over het janhagel dat zich vis uit vijvers, loodsen, winkels en zelfs vistassen toe-eigent.

Hele visvijvers vol karpers worden leeggehaald door de vis te verdoven en dan de vijver leeg te scheppen. Ook fuiken worden gelicht voor de rechtmatige eigenaar erbij kan komen. Siervijvers met koi-karpers zijn eveneens het doelwit van het dievengilde, dat zelfs met maar enkele meegenomen vissen al duizenden euro's buit kan maken. Het stelen van andermans vis is iets van alle eeuwen en dus ook de maatregelen

TEKST:
Frans Collignon

BEELDMATERIAAL:
Bram Bokkers en Frans Collignon

om dit tegen te gaan of te bestraffen. De bewaarvijvers voor vis in de middeleeuwen waren om die reden dan ook dichtbij landhuizen en kloosters gelegen. Dan kon men er een oogje op houden. Dat er visvijvers waren voor het bewaren van vis is weer te danken aan de katholieke kerk, die het eten van vlees op vrijdag verbiedt en dan ligt vis als alternatief voor hand. Dat die vijvers vooral bij kloosters en landhuizen liggen is bijna vanzelfsprekend. Daar woonden in de middeleeuwen de enige mensen die zich de keuze van vis of vlees konden veroorloven. Boeren en burgers waren al blij als ze een keer per week vlees op tafel kregen. Dat er geen vlees op tafel mocht komen op vrijdag, is in het begin van de zesde eeuw bepaald door de oppermonnik Benedictus. Die was zo streng in de leer dat zijn kloosterlingen hem wel wilden vermoorden. Hij bepaalde de regels voor vasten en onthouding. De reden dat vlees taboe is, komt voort uit het besef dat vierpotige dieren zich door geslachtsgemeenschap voortplanten. Dus zou de consumptie van dit vlees wel lustopwekkend moeten zijn. En dat kan je natuurlijk niet hebben op dagen dat er gevestigd moet worden. Gelukkig dacht de heilige Benedictus dat vissen zichzelf seksloos reproduceerden. En daarom mag er wel vis gegeten worden op dagen van bezinning. Vis zou zelfs verkoelend werken op de menselijke zinnen. Nog een harinkje, meneer?

De ernst van het probleem van het visroven blijkt wel uit de strafmaat die volgens de verordeningen van rond 1650 werden gegeven voor visdiefstal: 12 maanden dwangarbeid. Om het even in perspectief te plaatsen kunnen we melden dat deze straf ook aan landlopers, bedelaars en hangebroeken (toen een scheldnaam voor een druilig, dauwelig manspersoon) kon worden opgelegd. Overigens wordt tegenwoordig in ons land ook 12 maanden geëist voor het roven van (in dit geval) 87 kilo vis en in een ander geval kreeg een boef, omdat hij niet van 30 kilo tong en 20 kilo krab kon afblijven, een taakstraf opgelegd - ook een vorm van dwangarbeid.

Duikvlucht

In het beroemde verhaal Van den vos Reynaerde uit de dertiende eeuw komt visdiefstal eveneens aan de orde. De slimme vos Reintje gaat voor dood op de weg liggen als een viskar nadert. De voerman vindt de vacht wel mooi en

gooit daarom de vos achterin. Die doet zich natuurlijk de rest van de rit te goed aan de smakelijke pladizzen en gaat er vervolgens met een lange ketting van palingen vandoor. Dit verhaal kent overigens vele varianten, maar telkens is de moraal wel dat visdiefstal loont. De vos is niet het enige dier dat de mens vis afhandig weet te maken. Het internet staat vol leuk bedoelde filmpjes van mensen die argeloos een harinkje happen en plots door een meeuw in duikvlucht worden overvallen. Dit soort vogels kreeg in het verleden, om voor de hand liggende redenen, de naam visdief (vischdief). Meeuwen, aalscholvers en zwarte sterns kregen die naam. Maar van lieverlede werd in Nederland vooral één vogel maar visdief genoemd: de *Sterna hirundo*. Een vogeltje "met de vleugels hoogop, schitter-blinkend van opgevangen zonlicht, als een blanke, reine gratie op het diepe azuur naar haar kwam toewiegen", schrijft meer dan 100 jaar geleden George Frans Haspels romantisch. Voor de goede orde moet wel worden gemeld dat het visdiefje niet zo zeer steelt, als wel zelf vis vangt "met een zonderlinge vlugheid", zoals in 1789 werd beschreven door predikant en vogelkenner Cornelis Nozeman. Een laatste vorm van visdiefstal is natuurlijk je klanten meer vis laten betalen, dan ze uiteindelijk krijgen. Om dat tegen te gaan was het in de steden langs de IJssel verboden om vis te verkopen anders dan in platte manden zonder opgehoogde bodem. ■

Middeleeuwse visser uit het boek van Seynt Albans van 1486.

